

ГОДИШНИК НА СТУДЕНТИТЕ ПО СОЦИОЛОГИЯ
АСОЦИАЦИЯ НА СТУДЕНТИТЕ ПО СОЦИОЛОГИЯ В СУ
КАТЕДРА СОЦИОЛОГИЯ, ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ
СУ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
Том 5, 2008-2009

**ПРОФЕСИЯТА МАНИКЮРИСТ – НАУКА ИЛИ
ПРАКТИЧЕСКО ПОЗНАНИЕ, НЕОБХОДИМО ВЪВ
ВСЕКИДНЕВНИЯ СВЯТ**

РАЛИЦА МИХОВА

Курсова работа по дисциплината "Социология на познанието"

Ръководител: доц. Иван Чалъков

Настоящата курсова работа има за цел да разгледа и анализира професията маникюрист, необходимите условия да се превърне човек в такъв и знанието, чрез което това умение се легитимира в обществото. Локализирана съм своето изследване в границите на България. Конкретен повод за написване на курсовата работа е фактът, че в България няма конкретна регламентирана институция, в която да се преподава това умение, а в същото време в салоните за красота практикуват момичета без всякакъв опит, познания в областта или диплома и се водят в трудовите си договори „маникюристи”, въпреки че по-скоро спадат към неквалифицирания персонал.

Ще се опитам да си отговоря на някои въпроси. На първо място е ли наука умението да се грижиш и манипулираш човешките нокти? Със сигурност не можем да кажем, че това е наука в смисъла на модерните естествени науки. Теория и практика не се разделят в работата като маникюрист. Тук една теория на науката не би ни свършила работа. В случая говорим за едно до голяма степен практическо знание – „Lebenswelt”-живото познание за света. Става дума за едно всекидневно познание, базирано на стабилна научна основа (познания по анатомия и по-конкретно строеж на кожата, ноктите, функции, изменения). Тази основа обаче се моделира и приема различни измерения постоянно, благодарение на всекидневната практика и сблъсъка с различни проблемни ситуации. Тази основа не е застинала във времето, а търпи прогрес в трупането на знания, провокиран от развитие на технологии, динамика в модните тенденции и разбира се индивидуални, уникални случаи (всеки отделен клиент, пациент). Тогава до колко е обективно научното знание, необходимо, за да бъдеш маникюрист, щом като всеки случай е уникален?

Тук задължително трябва да разграничим медицинската грижа за ноктите (тук спадат и педикюрите, грижа за ходилата и ноктите на краката) от естетическото оформление и иновации в маникюра. Какво тогава означава да имаш хубав маникюр? Думата "маникюр" идва от латинското "manus" - ръка и "курари" - означава специално внимание и грижи за пръстите (почистване и полиране на ноктите)¹. Висшите съсловия от край време са се грижели за своите кожа и нокти. Древните фараони и средновековните благородници третирали кожата си с различни мехлеми, отвари и други, за да запазят постоянния ѝ свеж и млад вид. Идеята за здравето и красиво тяло не се е зародила в 20ти век. Според някои учени основите на медицината са поставени много преди времето на Хипократ, известен като бащата на медицината (около 1000

¹ http://manicure-bg.com/index.php?option=com_content&view=article&id=10&Itemid=3789

години по-рано)². С напредването и новите открития в тази област, а конкретно структура на кожата, се развивала и козметиката. Тук няма да поставям под съмнение тезата, че идеята за здраве и красота вървят ръка за ръка и до днес и са в основата на козметичната индустрия.

Древните хора обаче освен, че се грижели за здравия и красив вид на кожата си, обръщали внимание и на своите нокти. Дължината и цветът на ноктите били знак за социален статус векове наред. Дълго преди появата на лака за нокти в Египет висшето съсловие боядисвало ноктите си в червен цвят (с къна и други естествени оцветители) и с това парадирало за мястото си в йерархията. На робите не било позволено да носят такива ярки цветове. Те имали право да боядисват ноктите си само в бледи и пастелени тонове. „В древните култури се смятало, че дългите нокти символизируют мъдрост и помагат за общуването с божествата, затова се е допускало мъжете също да имат дълги и боядисани нокти. Обаче, към тях е имало изисквания – едно от тях е, мъжът е трябвало да принадлежи към знатен род.”³ Колкото по-дълги нокти имал даден човек, толкова по-високо стоял в социалната йерархия.

Ето че естествената грижа за ноктите е тясно свързана с техния външен вид (украса, боя). Дълго време лекарите са били тези, които са извършвали класическата процедура по поддръжка на маникюра. Те са разполагали на първо място с медицинското познание за човешкото тяло, с инструментите, необходими за манипулациите и са имали легитимното право да упражняват професията си (не мога да кажа кои са легитимиращите ги институции). Интересен е фактът, че отново лекар, но зъболекар открива материалът и техниката, които са бум в маникюра днес. Това е акрилът. В случая обаче този зъболекар може да бъде причислен по-скоро към лечителите, а не към докторите тъй като акрилът е открит случайно в опит да се намери лек за съпругата на зъболекаря, която си гризела ноктите – „...В този случай той започва с комбиниране, с използване на вече познатото.” („Малчугана”)⁴. Тоест практиката и сблъсъкът с медицински проблем водят до прогрес в развитието на маникюра. Освен това, нещо по-важно. Това събитие води и до развиването на цяла индустрия за арт-маникюр. Днес правенето на маникюр не се ограничава само до седмичното поддържане на ноктите на жените в салоните, а се развива като изкуство –

² http://science.actualno.com/news_103386.html

³ История на маникюра - http://www.damski-klub.info/index.php?option=com_content&task=view&id=228&Itemid=197

⁴ Виж бележка 1.

едно страхотно съчетание на художествени умения, усъвършенствани техники и формули на материалите и иновативни хрумвания в стайлинга. От тази гледна точка умението да се прави маникюр е наука, която постоянно се развива. „Този процес на вътрешно диференциране и обособяване на собствени значения означава възникване на нов, вътрешен източник на развитие на познанието. Това го динамизира и прави податливо на иновации - тук е огромното преимущество на науката пред останалите извъннаучни форми на познание.”(Малчугана, част 3)

Настоящата работа обаче има за цел да изясни легитимността на практикуването на маникюр именно в салоните и знанието, необходимо за работата с клиенти там. Кой решава кое знание е необходимото? Има ли институция, която го дава? Маникюрът като наука се различава от останалите науки. Не можеш да отидеш в училище за маникюрист, защото в България просто няма такава. Има техникуми по фризьорство, където се предлагат платени курсове по маникюр, но те не се различават от другите курсове в различни оторизирани школи. За съжаление тези курсове са много кратки и крайно недостатъчни за усвояване и укрепване на бъдещия „маникюрист”.

Един курс трае от 5 до 7 дена за всеки отделен компонент (маникюр, педикюр, ноктопластика, акрил). Дали за толкова кратък период може да се каже, че човек е готов да бъде маникюрист? Факт е, че повечето от момичетата, ходили на подобен курс споделят по-късно, че не им е обърнато достатъчно внимание, нямат практика, страхуват се да практикуват и навлизат бавно в материята на терен. Така ли трябва да бъде? Следователно автоматично първите 10-20 клиенти на всяко едно такова момиче са обречени да бъдат опитни зайчета. Като в медицината. Медицината проверява свои теории и изпитва лекарства върху животни, а понякога и хора. В името на прогреса! В нашия случай в името на това да се науча и да изкарвам пари от тази си” професия”. Тогава легитимно ли е знанието, предавано на тези курсове? Те ли задават критериите, кога един човек е способен да обработва деликатни области като човешките нокти и всички прилежащи участъци?

Изглежда в България няма група от специалисти, които да преподават единствено легитимното знание, необходимо за един маникюрист, няма и санкционираща институция, която да следи, щом се допускат хора, без завършен курс на обучение. Легитимен е интернет, разказът на приятелка, прочетеното в списанието и т.н. Има спор за това, но уместен ли е той при положение, че не е ясно какви са точните обективни критерии, които позволяват на един човек, едно момиче да стане

маникюристка. Дали наученото на 5-дневния курс е достатъчно? Дори и да се натрупа нужната теория, която не е немислимо да се преподаде за 5 дена, не може да се съди за уменията на маникюристка с диплома от такъв курс, която не е направила и един чифт нокти на практика. Тя познава формално стъпките, които трябва да следва, но се пренебрегва факта, че всяка ситуация е строго индивидуална и на практика нещата са по-различни. Нужно е обективизирано знание, което да създаде законите и реда, по който се изпълняват процедурите. Нужни са стандарти, но кой ги задава? Няма легитимна институция, на която безусловно да се доверим. Донякъде това обективно знание се предава на курсовете по маникюр. Предава се от други доказали се в областта специалисти.

За да илюстрирам по-точно знанието, което една маникюристка трябва да има, съм представила способностите на една германска маникюристка, публикувани в нейния сайт. Това са едни от основните процедури, които се предлагат в салоните.

Образование на една немска маникюристка:

- Основи на физиология на нокета
- строеж на нокета
- заболявания на ноктите
- строеж и функция на ноктите
- поддръжка на гел, 3-фазна гел система, топ (покривен) гел
- поддръжка на удължители, слагане на удължители, удължители и гел за

заздравяване на естествените нокти

- френски маникюр
- грижа за ръката и ноктите
- свободен стил в изкуството да се рисуват нокти, мрамориране според

вашият предпочитания⁵

Нужно е да се отбележи, че много от маникюристките в България не са достатъчно подготвени по някои от горепосочените точки. Едно непознаване на структурата на ноктя и различните заболявания по ноктите, както и материалите, с които се работи и ефектите от тяхната употреба, могат да доведат до много сериозни проблеми. Така маникюристът се превръща от знахарят, грижещ се за нашите здрави и

⁵ Мой превод от <http://www.get-easy-cash.de/naildesign.info.html>

поддържани ръце във вредител и опасен за нашето и здравето на нашите нокти. Това е и проблемът на тази курсова работа – очевидната липса на критерии за необходимо и релевантно знание, което да позволява и узаконява практикуването на тази професия в България. Вместо това ставаме свидетели на практикуващи маникюристи с дипломи от завършен курс, но без какъвто и да е опит и способности и на други, които дори нямат и курс, но или не са запознати добре с материята, или са, но от алтернативни източници.

С развитието на интернет и другите средства за масова информация спря да се налага да посещаваме каквито и да било образователни институции. Спокойно можеш да научиш много за строежа на нокета и за последните техники в маникюра, четейки статии и гледайки видеоклипове в интернет. Пример за такъв вид разпространяване на информация е сайтът <http://www.crunchbase.com/company/expertvillage> - Expert Village, който представя специална селекция „HOW TO” клипове, в които човек може да види всичко от „да си провериш батериите на автомобила за корозия” до „как да опечеш традиционния Калаха хляб” например (checking automobile batteries for corrosion, to baking traditional Challah bread for example)⁶. В този сайт така наречените ‘експерти’ показват на обикновения човек как да свири на китара, да шие рокля, да си лакира ноктите с най-новите боички и т.н. От тази гледна точка умението за правене на маникюр се доблжава повече до знахарството и занаята, който се предава от майстора на чирака, от учителя на ученика. Интернет предлага разнообразие от съвети и често взаимоизключващи се твърдения. Няма обективност на представяното там знание. Въпреки това този източник продължава да бъде мощен източник на информация и иновативни идеи.

Проблемът е в това, че няма стандартизация нито на необходимите знания и умения, няма инстанция, която да проверява и сравнява нивото на познания на маникюристите, няма и институция, която да е източник на знания, които да са всеобщо валидни. В този ред на мисли няма обективизъм в професията маникюрист. Затова и не

⁶ Expert Village -Expert Village is a user-generated instructional video site. Owned by parent company Demand Media, Expert Village has recently surpassed 50,000 how-to videos through its platform that connects freelance filmmakers and videographers with specific production assignments. In essence, Expert Village operates by presenting “assignments” for experts; these are based on topics that are the most searched for on the web. After the experts create a how-to video, Expert Village purchases the rights from the video’s creators. The diversity of instructional videos is quite evident as soon as you enter the site. How-to videos range from eyebrow-waxing, checking automobile batteries for corrosion, to baking traditional Challah bread for example.

могат да се направят никакви санкции, тъй като няма спрямо какво. Няма единен закон. Професията маникюрист в пазара на труда в България се крепи на практическото знание. На онази структура на жизнения свят според Шютц и всекидневната рутина.

Но до колко е релевантно знанието, трупано в салона за красота? „Ако елементите на нашият запас от знание, които са ни на разположение в споменатите градации, са достатъчни за мотивационно релевантно дефиниране на ситуацията, тогава дефинирането се осъществява като ‘саморазбиращо се’ под формата на безвъпросно дадено. Такъв е случаят с всички наши рутинни занимания. Ако обаче... ситуацията се окаже такава, че да не може да бъде отнесена, чрез синтез на разпознаване като типично сходна към предишна ситуация, именно защото е радикално ‘нова’, тогава изпитваме потребност ‘да знаем повече’ за тези елементи (...) Такъв елемент тогава става релевантен на по-нататъшното придобиване на знание, а по този начин той става и релевантен на дефиниране на ситуацията (...) Релевантност от такъв тип ще наричаме „тематична релевантност” (Шютц, А., Чужденецът, ст. „Структури на жизнения свят”).

Този абзац много добре описва често срещаната ситуация, в която в салона идва клиент със случай, който маникюристката до сега не е срещала. Създалата се ситуация е нова за последната. Тя не знае как да реагира, защото знанието, което притежава до този момент не е релевантно на ситуацията. Тогава се налага първо запознаване на експерта с проблема на клиента и чак тогава манипулация с вече събраната информация и подготовка за действие. По този начин маникюристката трупа знания, които ще ѝ бъдат релевантни при един следващ клиент (пациент) със същия тематичен проблем. Отново едно потвърждаване на тезата, че в практиката човек се учи. Ако е така обаче, маникюристката прилича много повече на традиционния лечител, отколкото на дипломирания медик. Тъй като тя, въпреки основата, която има, за да започне да практикува, се сблъсква с различни ситуации във всекидневието си, разширява знанията си, за да реши конкретен проблем на клиентите си. Тоест на първо място не е науката и теорията, която трябва да се изпробва, а конкретният проблем, който провокира търсене на ново знание. Всички ние имаме „запас от знание под формата на типизиран опит”. Този запас ни е необходим, когато се срещнем с позната ситуация и тогава операционализираме наличното знание. Когато обаче имаме непознат и нов проблем търсим ново знание. Според Шютц обаче, не бива да се забравя фактът, че „не съществува изолиран проблем...и всички тематични релевантности образуват системи”. Заедно с мотивационните и интерпретативни релевантности (за които говори Шютц) и техните системни взаимовръзки, се образуват типизациите и се изпълва

нашия запас от знание. В случая става дума за запаса от знание, необходим в ежедневната работа в салона за красота.

На последно място в курсовата си работа ми се иска да се опитам да отговоря на въпроса кой може да стане маникюрист? Един общовалиден отговор би било трудно да се даде, тъй като няма ясни граници първо на дейността на маникюриста и второ - на необходимите знания и умения. Ако обаче предположим само хипотетично, че има обективно и общовалидно знание в професията маникюрист, което може да бъде овладяно от всеки преминал курса на обучение (колкото време е нужно, за да практикува свободно), тогава всеки може да стане. Тогава обективността на знанието не зависи от биографичната история на индивида. Познанието, можем да кажем в този смисъл, е отделено от индивида. За съжаление обаче такъв идеален тип няма. Практиката те сблъсква с многообразие, невъзможно да бъде обхванато в учебниците. Ако намесим и изкуството nail-art, тогава на първо място излиза дарбата на индивида, способността му да се приспособява към новото и едва тогава базата от теоретично знание, което трябва да се овладее преди да започне практикуването. Професията маникюрист е от този вид професии, при които не трябва да се пренебрегва отношението към всеки клиент, пациент. Тъй като и маникюристи са различни и усвояването на базата знание е субективно. Едва когато има една стандартизирана програма за обучение обаче, може да се отчете тази субективност при усвояването.

В заключение искам да кажа, че целта на тази курсова работа не беше да причисля професията маникюрист към строго теоретичното познание на медицината или към практическата дейност на занаятчии и знахари. За мен границите, които модерната наука поставя между теория и практика, се размиват при феномена маникюрист. Затова и се захех с изследването му, именно поради интереса от двойствения му характер, който е и причината за поредица от проблеми, свързани с липсата на легитимност в България. В никакъв случай не искам да кажа, че всички алтернативни източници на познание в областта на маникюра трябва да се забранят или да не служат за изграждане на база знание. Напротив. Но преди всичко трябва да се изградят стандарти, за да бъде една наука или една професия работеща в определен социално-типичен контекст.

Библиография:

Бьоме, Г, „Акушерството като наука-есе за връзката между научно и ежедневно познание”

Чалъков,И, „Малчуганът. Социални светове на познанието”, ИК, „Критика и хуманизъм”, София, 1999

Шютц, А, „Чужденецът”, ст. „Структури на жизнения свят”

Интернет източници:

http://manicure-bg.com/index.php?option=com_content&view=article&id=10&Itemid=3789

http://science.actualno.com/news_103386.html

[http://www.damski-](http://www.damski-klub.info/index.php?option=com_content&task=view&id=228&Itemid=197)

[klub.info/index.php?option=com_content&task=view&id=228&Itemid=197](http://www.damski-klub.info/index.php?option=com_content&task=view&id=228&Itemid=197)

<http://www.get-easy-cash.de/naildesign.info.html>

<http://www.crunchbase.com/company/expertvillage>